

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด*
PARTICIPATORY MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
ROI ET

ศุภกฤต จัตูเรศ¹, สุพล จอกทอง² และ วศิน สอนโพธิ์³
Supakrit Jaturet¹, Suphon Chokthong² and Wasin Sonpo³
¹⁻³วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻³Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Bovy19092537@gmail.com

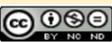
วันที่รับบทความ : 20 กันยายน 2568; วันแก้ไขบทความ 25 กันยายน 2568; วันตอบรับบทความ : 27 กันยายน 2568

Received 20 September 2025; Revised 25 September 2025; Accepted 27 September 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 365 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ได้ค่า

Citation:

* ศุภกฤต จัตูเรศ, สุพล จอกทอง และ วศิน สอนโพธิ์. (2568). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาสังคม, 3(5), 37-48.

Supakrit Jaturet, Suphon Chokthong and Wasin Sonpo. (2025). Participatory Management Of School Administrators Under The Secondary Educational Service Area Office Roi Et.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 3(5), 37-48.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.8-1.0 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.905 สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัย พบว่า

1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความผูกพัน

2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด จำแนกตามตำแหน่ง มีความคิดเห็นโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้ง

3) ผลการสังเคราะห์แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ควรได้รับการส่งเสริมแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้าน

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ผู้บริหารสถานศึกษา, เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา, แนวทางการบริหาร

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study participatory management practices of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et; (2) to compare participatory management practices of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et; and (3) to identify participatory management guidelines for school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Roi Et.

The sample group consisted of 365 participants, including school administrators and government teachers under the aforementioned office. Research instruments included a 5-point Likert scale questionnaire and a semi-

structured interview. The index of item-objective congruence ranged from 0.8 to 1.0, and the overall reliability coefficient of the questionnaire was 0.905. Data were analysed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings were as follows:

1) Overall, the level of participatory management among school administrators was at the highest level. When considering individual aspects, the highest mean score was found in “joint goal setting”, while the lowest was in “commitment”.

2) The comparison of participatory management according to position showed a statistically significant difference at the .05 level, consistent with the set hypothesis.

3) The synthesis of participatory management guidelines from interviews revealed that school administrators should be encouraged to enhance participatory management in all four dimensions.

Keywords: Participatory Management, School Administrators, Secondary Educational Service Area, Management Guidelines

บทนำ

ปัจจุบันโลกได้ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาที่รวดเร็วในหลายด้าน ทั้งเทคโนโลยี การสื่อสาร เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของแต่ละประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรม และจริยธรรม ผ่านการจัดการศึกษาที่เท่าเทียมและมีคุณภาพ ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542; UNESCO, 2015)

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันระบบการศึกษาของประเทศไทยยังประสบปัญหาเรื่องคุณภาพการศึกษาและการผลิตกำลังคนที่มีสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

และระบบเศรษฐกิจ การบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปแบบมีส่วนร่วมจึงได้รับการยอมรับว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชนในการตัดสินใจและบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและสร้างสรรค์การพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา (อุทัย บุญประเสริฐ, 2563; พงษ์เทพ จันทสุวรรณ, 2551)

ในสถานการณ์จริงโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ยังคงเผชิญกับปัญหาคุณภาพการศึกษาและการบริหารที่ทำทลาย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรับมือกับข้อจำกัดด้านทรัพยากร การมีส่วนร่วมของชุมชน และผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องมีแนวทางบริหารแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาของชาติ

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เพื่อสร้างองค์ความรู้และแนวทางการบริหารที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและยกระดับคุณภาพการศึกษา ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและชุมชนในการพัฒนารูปแบบการบริหารที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด แตกต่างกันไป
2. บุคลากรที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 159 คน ข้าราชการครู จำนวน 2,169 คน รวมทั้งหมด 2,328 คน จากแผนอัตรากำลังของสถานศึกษา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด จำนวน 114 คน และข้าราชการครู จำนวน 251 คน โดยกำหนดตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970)
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครู ที่มีประสบการณ์ จำแนกเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 114 คน ข้าราชการครู จำนวน 251 คน รวมจำนวน 365 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม ประกอบไปด้วย 2 ส่วนได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม
2. แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อหาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างขึ้นตามขั้นตอนที่มีระบบและความละเอียดรอบคอบ เริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จากนั้นได้ร่างรายการข้อคำถามโดยยึดแนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา แล้วนำร่างข้อคำถามดังกล่าวไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ตรวจสอบความถูกต้องและความสอดคล้องของเนื้อหา ต่อมาจึงปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำและนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ให้ได้ค่าที่เหมาะสม จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งต้องมีค่าไม่น้อยกว่า 0.70 ก่อน จะทำการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์สำหรับใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง ในส่วนของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาและสร้างแบบสัมภาษณ์จำนวน 4 ข้อ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะก่อนจะปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้สมบูรณ์และจัดพิมพ์สำหรับใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลตามแผนการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการขอหนังสืออนุญาตจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ซึ่งได้ประสานส่งหนังสือและ QR code แบบสอบถามในรูปแบบ Google Form ไปยังสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยได้ติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการประมวลผลสำหรับการวิเคราะห์ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดคำถามล่วงหน้า โดยจัดตารางเวลาสัมภาษณ์ประมาณ 15-20 นาที พร้อมเตรียมอุปกรณ์บันทึกข้อมูล สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง แจงวัตถุประสงค์และดำเนินการสัมภาษณ์อย่างเป็นขั้นตอน ก่อนสรุปและขอบคุณผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประมวลผลข้อมูลทั้งเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ โดยข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) พร้อมใช้เกณฑ์แปลความหมายคะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของบุญชม ศรีสะอาด (2553) สำหรับการทดสอบสมมุติฐานใช้การวิเคราะห์เชิงอนุมาน ได้แก่ t-test สำหรับเปรียบเทียบกลุ่มอิสระสองกลุ่ม และ F-test แบบ One way ANOVA สำหรับกลุ่มตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป ขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์วิเคราะห์ด้วยวิธีเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ร่วมกับการสังเคราะห์ความถี่และร้อยละ เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ศึกษาและเสนอแนวทางเชิงนโยบายที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้าน ที่	รายการ	ระดับปฏิบัติ		แปลผล	อันดับที่
		\bar{X}	S.D.		
1	ด้านการไว้วางใจ	4.58	0.70	มากที่สุด	3
2	ด้านความผูกพัน	4.53	0.69	มากที่สุด	4
3	ด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน	4.64	0.63	มากที่สุด	1
4	ด้านอิสระในการปฏิบัติงาน	4.59	0.71	มากที่สุด	2
ภาพรวม		4.59	0.47	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 แสดงว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D.= 0.47) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ($\bar{X} = 4.64$, S.D.= 0.63) รองลงมาคือ ด้านอิสระ

ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.59, S.D. = 0.71$) และด้านการไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.58, S.D. = 0.70$) ตามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความผูกพัน ($\bar{X} = 4.53, S.D. = 0.69$)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตาม ตำแหน่งระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ด้าน ที่	รายการ	ผู้บริหาร สถานศึกษา		ข้าราชการครู		t	p-value
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1	ด้านการไว้วางใจ	4.55	0.58	4.67	0.39	-2.30*	0.000
2	ด้านความผูกพัน	4.51	0.48	4.59	0.39	1.59*	0.015
3	ด้านการกำหนด เป้าหมายร่วมกัน	4.61	0.53	4.71	0.38	-2.14*	0.000
4	ด้านอิสระในการ ปฏิบัติงาน	4.56	0.54	4.67	0.42	-2.17*	0.007
ภาพรวม		4.56	0.51	4.66	0.36	-2.20*	0.000

จากตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด แสดงว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารขนาดเล็ก

กลาง และใหญ่ สรุปได้ 4 ด้านหลัก คือ ด้านการไว้วางใจ ผู้บริหารต้องยอมรับความรู้ความสามารถของครู มอบหมายงานและเชื่อมั่นว่าครูปฏิบัติได้ พร้อมส่งเสริมสนับสนุนการทำงาน ด้านความผูกพัน ผู้บริหารให้คำแนะนำ เปิดโอกาสให้ครูปรึกษาหารือ ใช้บรรยากาศประชาธิปไตย สนับสนุนการฝึกอบรม และให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของบุคลากร ส่งเสริมความผูกพันทางใจและความรับผิดชอบ ด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมตั้งเป้าหมาย แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจแก้ปัญหา ร่วมกันอย่างเหมาะสม และด้านอิสระในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารให้อิสระในการตัดสินใจและแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ครูควบคุมงานที่ได้รับมอบหมาย พร้อมรับฟังข้อเสนอแนะเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการบริหารที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้แก่ ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการตัดสินใจ วางแผน และติดตามผลอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้การพัฒนาโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิบุรอร นิลพิบูลย์ (2563) ที่พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนในระดับสูง และสนับสนุนผลการวิจัยของ นิสราพร แซ่มชุงาม (2560) ที่ระบุว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูอย่างมีนัยสำคัญ

การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจำแนกตามตำแหน่ง พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารระดับสูง เช่น ผู้อำนวยการโรงเรียน มีแนวโน้มบริหารแบบมีส่วนร่วมมากกว่าผู้บริหารระดับรอง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะหน้าที่ ความรับผิดชอบ ประสบการณ์ และวิสัยทัศน์ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อแนวทางการบริหารและการเปิดรับการมีส่วนร่วมจากบุคลากรในระดับต่าง ๆ ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยาชานกัน และอาคม อึ้งพวง (2568) ที่พบว่าตำแหน่งของผู้บริหารมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในด้านวุฒิการศึกษา พบว่าผู้บริหารและข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่มีวุฒิการศึกษาสูงมักมีความรู้และประสบการณ์ที่เอื้อต่อการบริหารเชิงมีส่วนร่วมมากกว่า ทั้งในด้านแนวคิด มุมมอง และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริยา خانกัน และอาคม อึ้งพวง (2568) ที่พบว่าวุฒิการศึกษามีผลต่อความคิดเห็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับการจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสถานศึกษาขนาดใหญ่มักมีทรัพยากรเพียงพอและระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากรมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก แม้ว่าสถานศึกษาขนาดเล็กจะมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน แต่ข้อจำกัดด้านทรัพยากรก็อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมได้ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ อมาวสุ อาแว และจรรุณี เก้าเอี้ยน (2566) ซึ่งพบว่าขนาดของสถานศึกษามีผลต่อระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ

แนวทางในการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมควรมุ่งส่งเสริมใน 4 ด้าน ได้แก่ (1) การไว้วางใจระหว่างผู้บริหารและครู (2) ความผูกพันต่อองค์กร (3) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน และ (4) การให้อิสระในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจและพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรภาค ปิ่นกำลัง (2562) และ อมาวสุ อาแว และจรรุณี เก้าเอี้ยน (2566) ซึ่งเสนอว่า การมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ มีส่วนสำคัญต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีแนวทางการบริหารที่เปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้จากการสังเคราะห์แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่าควรส่งเสริมการบริหารใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านการไว้วางใจ โดยผู้บริหารควรเชื่อมั่นในศักยภาพของครู มอบหมายงานพร้อมเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ 2) ด้านความผูกพัน โดย

ผู้บริหารควรมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ใช้บรรยากาศแบบประชาธิปไตย สนับสนุนการพัฒนา ศักยภาพครูอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ครูในการวางแผนและตัดสินใจร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ 4) ด้านอิสระในการปฏิบัติงาน โดยเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความสามารถ ตัดสินใจ และควบคุมการทำงานในขอบเขตที่ รับผิดชอบอย่างเหมาะสม โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรให้คำแนะนำ ส่งเสริม วิธีการปฏิบัติงานให้แก่ครูอยู่เสมอ เปิดโอกาส ให้ครูพูดคุยปรึกษาหารือเกี่ยวกับงานที่กำลังดำเนินการอยู่ ใช้บรรยากาศการทำงานแบบ ประชาธิปไตย เพราะจากผลการวิจัยพบว่า ด้านความผูกพัน เป็นด้านที่มีส่วนร่วมน้อยที่สุด เช่น ผู้บริหารต้องแสดงพฤติกรรมเป็นกัลยาณมิตร สนับสนุนให้ครูเข้ารับการพัฒนาเพิ่มพูน ความรู้ความสามารถอยู่เสมอ

1.2 ผู้บริหารต้องแสดงถึงการยอมรับในความรู้ ความสามารถของครู และอำนาจการ ตัดสินใจในขอบข่ายงานที่ได้รับมอบหมาย พร้อมชื่นชมและข้อเสนอแนะของครู เพราะจาก ผลการวิจัยพบว่า ด้านการไว้วางใจรองลงมาจากด้านความผูกพัน เช่น ผู้บริหารยอมรับความรู้ ความสามารถของครูในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติของครู

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในตัวแปรอื่น ๆ นอกจากตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ในเชิงคุณภาพ โดยใช้เครื่องมือในการเก็บ รวบรวมข้อมูลที่สามารถหาข้อมูลในเชิงลึกได้ เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาคู่ประกอบอื่นๆ ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

อมารสุ อาแว และ จรุงณี เก้าเอี้ยน. (2566). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สถานศึกษาระดับประถมศึกษาชายแดนไทย-มาเลเซีย จังหวัดนราธิวาส. วารสารทัศน มิติทางการศึกษา, 3(1), 31.

อมรภัค ปิ่นกำลัง. (2562). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 4(3), 1228.

อุทัย, บ. (2552). การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. เรียกใช้เมื่อ 3 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.kroobannok.com/20410>

นิสรภาพ แชมชุงาม, นพดล เจนอักษร และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10(2), 347.

พงษ์เทพ จันทสุวรรณ. (2558). The functions of the executive Chester I. Barnard.1938. วารสารสมาคมนักวิจัย, 20(2), 176.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุรียา ชานกัน และ อาคม อึ้งพวง. (2568). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. วารสารทัศนมิติทางการศึกษา, 3(1), 397.

วิบูลอร นิลพิบูลย์ และ นุชนรา รัตนศิริระประภา. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. วารสารบัณฑิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 20(1), 155.

UNESCO. (2015). Education for sustainable development goals. Retrieved October 3, 2023, from <https://en.unesco.org/.sustainabledevelopmentgoal>